

In 1878 scheidde een aantal vrijzinnigen zich af van de Nederlandse Hervormde Kerk en sloot zich aan bij de Remonstrantse Broederschap. Aanvankelijk hielden zij hun diensten in het Concerthuis aan de Poelestraat en daarna in de Pelstergasthuiskerk. In 1882 werd met ingezameld geld voor bijna 10.000 gulden een perceel aangekocht aan de nieuwe Coehoornsingel. Architect Herman Raamaker, tevens ‘opzigter 1e klasse’ bij Rijkswaterstaat, kreeg de opdracht een nieuwe kerk met plaats voor 700 personen te ontwerpen voor ruim 40.000 gulden. Het werd een uitgesproken eclectisch geheel: in het gebouw zijn verschillende stijlperiodes samengebracht. Terwijl het boogfries romaans aandoet en de gepleisterde steunberen gotiek suggereren, zijn de grote rondboogvensters classicistisch te noemen. De façade wordt bekroond door een geveltoren met een open spits. Het orgel werd in 1883-85 gebouwd door de fa. Van Oeckelen. In 1906 werd achter de kerk een kosterwoning aangebouwd naar een ontwerp van G. Nijhuis.

De leer

De remonstrantse kerk had een chique uitstraling, waardoor deze in de volksmond ook wel de Bontjassenkerk’ heette. De remonstranten, die naar hun grondlegger Jacobus Arminius ook wel ‘arminianen’ worden genoemd, hadden zich in de 17^e eeuw van het orthodoxe calvinisme afgescheiden uit onvrede over een aantal leerstellingen, waaronder de predestinatieleer en de erfzonde. Zij benadrukten de wilsvrijheid en de eigen verantwoordelijkheid van ieder mens om goed te leven, geïnspireerd door de Bijbel en de goddelijke genade. De remonstranten verkondigden een ondogmatische, liberale geloofsleer waarin vrijheid en tolerantie centrale waarden zijn. Hoewel ze door de Synode van Dordt werden veroordeeld en in de Republiek werden onderdrukt, wisten de remonstranten toch een aanzienlijke aanhang te verwerven, voornamelijk onder de elite. De bekendste remonstrant die mede vanwege zijn geloof werd terechtgesteld, was Johan van Oldenbarnevelt (1547-1619).

Interieur

Het vooruitstrevende karakter van de remonstranten blijkt ook uit een reeks grootscheepse aanpassingen die het interieur van de remonstrantse kerk in Groningen in de twintigste eeuw heeft ondergaan. In 1927 werd de oorspronkelijke inrichting vervangen door een ontwerp van architectenbureau Kuiler & Drewes in de voor die tijd zeer vooruitstrevende art-decostijl. Bij die gelegenheid werden zijgalerijen aangebracht en werd de oude gasverlichting vervangen door elektrisch licht. In 1960 werd de kerkruimte door architect en gemeentelid A. Grit geheel opnieuw vormgegeven in een strakke jarenzestigstijl. Het orgel werd hierbij onzichtbaar gemaakt achter een paneelwand. Centraal aandachtspunt werd een spraakmakend, door de avant-gardistische Groninger kunstenaar Edu Waskowsky gemaakt kruis. In 1988 werd al het meubilair vervangen.

Functies

In 2004 werd het kerkgebouw van de snel krimpende remonstrantse gemeente overgenomen door de Stichting Oude Groninger Kerken, waarbij in de stijl van de remonstranten werd gekozen voor een progressieve levensvorm, namelijk samenwonen. Naar een ontwerp van de Japanse architecte Moriko Kira kregen de kantoren van de Stichting een plaats op de galerij, en werd een tweede loft toegevoegd. Naast de kerk verrees een trappenhuis in de vorm van een glazen paviljoen met houten stijlen. Het gebouw heeft nu een drieledige functie: op zondag houdt de remonstrantse gemeente er haar diensten, door de week dient het als kantoor van de Stichting Oude Groninger Kerken en daarnaast worden de kerkzaal en de kosterwoning verhuurd voor concerten, congressen, vergaderingen en tentoonstellingen.

© Gebaseerd op tekst van Justin Kroese (ODE: 50-jarig jubileum van SOGK 2019), aangevuld met informatie van Peter Hoffer.

© SOGK 2021, herziene versie